

Dopisi za
uredništvo i
upravu šalju se na
adresu
Z A G R E B,
Draškovićeva ul. 36. I. kat.
(Lav Stern)
Rukopisi se ne
vraćaju.

ŽIDOV

Izlazi dvaput
mjesečno.

Pretplata:
Godišnje K 10,
polugodišnje K 5,
četvrtgodišnje K 3.
Pojedini br. 40 fi.

HAJ'HUDI

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA.

God. II.

15. veljača 1918. - ZAGREB - 3. adar 5678.

Broj 4.

E. V. ČLENOV

Neumorni borac za židovska prava, vođa ruskih cionista i predsjednik užeg akcionog odbora svjetske cion. organizacije, dr. Jehiel Členov (Efim Vladimirović) zaklopio je dne 1. veljače zauvijek svoje oči. Umro je iznenada u Londonu, gdje je boravio u političkoj misiji i gdje je nedavno cijelom svijetu objavljena ona deklaracija, koja je donekle plod njegovog rada.

Dr. Jehiel Členov rodio se je godine 1863. u Kremenčugu (Ukrajini) i nastanio se poslije u Moskvi, gdje je kao vrstan liječnik bio opće cijenjen. Već poslije pogroma godine 1881., sudjelovao je mladi Členov sa oduševljenjem i revnosti u svim pokretima svijesnog ruskog židovstva. Od godine 1882. neumorno je radio za ostvarenje cionističkog idejala. Najprije kao član zajednice »Hoveve-Cijon«, a od prvog bazelskog kongresa god. 1897. i kao član svjetske cion. organizacije. Preko 25 godina stajao je na čelu ruske cion. organizacije i ruskog povjereništva Žid. narodnog fonda. Od prvog cion. kongresa bio je neprekidno članom akcionog odbora, uprave Žid. kolonijalne banke i Žid. narodnog fonda. Na bečkom kongresu, godine 1913. izabran je podpredsjednikom i političkim upraviteljem užeg akcionog odbora, pa se toga radi preselio iz Moskve u Berlin. Na početku rata vratio se je u Rusiju, gdje je blagotvorno djelovao na području skrbi za ratne bjegunce. Nakon buknuća revolucije preuzeo je vodstvo cion. organizacije i od tada, pa sve do smrti, neprestano je putovao i svojim radom naročito pripomagao, da su gotovo svi odlučujući svjetski faktori priznali, bilo na koji način, opravdanost cion. nastojanja. Možemo reći, da je Členov posljednjih godina prije rata, a pogotovo za vrijeme rata, bio pravi pravcati vođa židovskog naroda, luč galuta!

Skoro četrdeset godina radio je dr. Členov intenzivno kao cionista, a da uz to nije zanemario svoga liječničkoga zvanja. Osobita darovitost i sjajne sposobnosti učinile ga doskora prvakom i vodjom. Radi svoje dobrote, miroljubivosti i čednosti, bijaše svakome mio i drag. A radi njegove savjesnosti, vjernosti, poštenja i konzekvencije cijenili i štovali su ga također svi oni, s kojima je dolazio u dodir. U novije doba istakao se i kao vrstan diplomata, pa je većim dijelom njegova zasluga ona opsežna informativna akcija, koja je urodila deklaracijom engleske vlade za cionizam. Osobiti dojam u cijelom svijetu proizveo je govor dra Členova na kongresu ruskih cionista poslije uspjele proljetne revolucije 1917. U ovom govoru izjavio je Členov otvoreno, da je cion. pokret doduše zahvalan ententi na njezinoj političkoj pomoći,

ali da želi svoje ciljeve postići bez ikakvog neprijateljstva prema Turskoj ili drugoj kojoj vlasti. Cionizam da radi za dobrobit židovstva i čovječanstva i hoće da bude neutralan. — Posljednji je istup dra Členova manifest, koji je supotpisan po njegovom drugu i saradniku N. Sokolovu. U manifestu pozivlje se židovski narod da ustraje u slozi, disciplini i požrtvovnosti, kako bi naša narodna domaja doista bila »sasma jevrejska, nacionalna; sasma slobodna i demokratska«.

Velike zasluge dra Členova za židovski narod zabilježiti će naša povjest, jer je njegov organizatorni, publicistički i politički rad veoma opsežan. Uz imena Herzla, Wolfsohna i drugih prvaka narodnih, spominjati će se vazda i ime dra Jehiela Členova, koji je također morao prerano leći u grob; u času, kad je nastao u povjesti židovstva toliko znameniti preokret; u času, kad je počelo svitati u Cijonu. . . .

Slava uspomeni njegovoj!

Purim.

Purim je proslava uspomene na kockanje o sudbinu židovskog naroda u eri cara Ahašveroša, koji je vladao od granica Hodu do Kuša nad 127 pokrajina. Zar fabula? Megilat Ester se čita poput novele. Pa ipak njezina radnja može biti čista istorijska istina, u njoj nema ništa vrhunarnoga, čudesnoga, nemogućega. Ahašveroša je i Hamana uvijek bilo i nebrojeno se puta kockalo o život i sudbinu židovskoga naroda. I ako ga nijesu satrli i uništili, ipak mi još i danas osjećamo posljedice njihove protužidovske politike. Zamislimo li se u vremena Ahašveroša, vidjet ćemo da Megilat Ester može biti posve realistički prikaz čiste istorijske istine. Medjutim nije od osobite važnosti, da li je Megilat Ester istorija ili novela, važnije je za nas, da znademo što nas još uvijek veže o tu Megilu, zašto je čitamo i spominjemo, zašto i kako slavimo Purim?

Zar mi slavimo Purim? Može li se zvati slavom, što mi povodom Purima činimo? U najviše općina ne čini se uopće ništa. U hramu se čita Megila. Malo Židova za nju znade, još manje ih dolazi u hram, da je čuju čitati, a najmanje — jedva po koji član općine — razumije Megilu. Inače ništa. Purim prolazi kao svaki drugi radni dan, ništa nas ne podsjeća na naše židovstvo. Nema tu onih veselih zabava, koje su sve Židove jedne općine vezale u jednu veliku obitelj. Nema veselja, smijeha, radošći; nema židovske pjesme i židovske šale nema Purim — spielera, nema darivanja siromaha — »Mišloah monaus«, — nema posjećivanja. Samo po koje izraelsko dobrotvorno gospojinsko društvo priredjuje svoju oblatnu zabavu u korist društvenih sred-

stava, nu i to — premda na Purim — ipak bez veze sa Purimom. Između nas i Purima nema veze, jer ne razumijemo Megilat Ester, jer smo izgubili istorički kontinuitet, jer smo izgubili osjećaj zajednice sa našim ocima i djedovima, sa našom prošlosti i sa našim narodom. Purim siromašnoga i tužnog židovskog naseobenog rajona jest blagdan židovskog naroda: blagdan veselog sjećanja, čvrstog vjerovanja i velike nade u budućnost; blagdan narodnog preporoda, izraz energije i zdrave duše židovskoga naroda. Purim srednjo i zapadnoevropskog galuta nije blagdan, nego tupa rezignacija odnarodjenih, dušom zakržljalih židovskih elemenata. Naše zanemarivanje židovskih blagdana, svetinja, običaja i ustanova je također jedno kockanje, jedno lakoumno izigravanje židovskih interesa. I to je jedan Purim, — nu Purim židovske rezignacije.

A mine ćemo da rezigniramo! Zato moramo opet uspostaviti kontakt sa našom židovskom prošlosti, sa našom židovskom braćom. Moramo oživjeti staru slavu Purima. Moramo širiti poznavanje i razumijevanje Megilat-Estere, koja unatoč tako jednostavne kompozicije krije u sebi mnogo blago. U prvom su redu naše majke, žene i sestre zvane, da prouče Megilat Ester i povuku nužne konzekvence.

U središtu radnje stoji Estera, inače nazvana Hadasa. To ime podsjeća svojim korjenom na zakon; dakle na vjernost zakonu, vjeri i narodu otaca. Vjernost Hadasa omogućila je spas židovskog naroda, osujetila je okrutne Hamanove osnove. Premda je postala kraljicom, Hadasa se nije uzoholila, ni uzobijestila. Nije razvila raskoš, nije joj sve nastojanje išlo za tim da dobije što više toaleta, šešira i nakita, da polazi što više kavana i koncerata i da se što više zabavlja. Ostala je čedna kći starca Mordehaja, te ga je dnevno posjećivala i preko njega ušćuvala vezu sa svojim narodom. A kada je propast zaprijetila njezinom narodu, ona se nije zatajila, nego je ponosno stala na stranu naroda spremna žrtvovati ljubav muža i carsku krunu, pa i sam život, za spas naroda. Premda je znala, da bi joj careva nesklonost donijela istu kaznu, što je ovršena na njezinoj predšasnici, kraljici Vašti, ona nije ni čas oklijevala. Smislila je osnovu i stupila pred kralja, da od njega zatraži ukinuće već proglašenoga lex Haman. Ester je pobijedila, nu ne zato što je bila tako lijepa i što je nosila na glavi kraljevsku krunu. Pobijedila je ljepota njezinog karaktera i njezine duše. To joj je dalo snagu, to joj je u pravo vrijeme i na pravom mjestu omogućilo ispravno držanja i stavilo joj u usta prave riječi.

I naše Estere treba da postanu Hadasa, vjerne kćeri židovskog naroda*. Hadasa do-

* To će im donijeti ugled, za kojim tako grozničavo teže, a ne mogu ga postići, dokle god se odnarođuju i dokle god nedostojno bježe za svim što je tudje.

nijet će zdravije i normalan život u naše obitelji. One će nam uzgojiti valjan podmladak; po njima će židovski narod ozdraviti i samo uz njihovu pomoć moći ćemo da gradimo na budućnosti židovskoga naroda. Neka bi naše Židovke proučile Megilat Ester, da i nama »zapadnim« Židovima pripreme pravi židovski Purim!

L. S.

Židovski narodni fond.

Temeljna načela za njegovo djelovanje.

O židovskom narodnom fondu smije se s punim pravom reći, da je najomiljelija uredba u židovskom narodu. Toplo zanimanje širokih židovskih masa za ovo narodno blago od prvog njegovog početka dokazuje, da je njime ostvarena duboka i zdrava misao, koja je milijunima Židova mila, a to je misao, *stečenja zemljišta u Palestini kao neotudjivo vlasništvo židovskog naroda.*

Židovski narod gladauje za zemljom. Ideja povratka u Cijon, u zemlju otaca, da postane domom budućih pokoljenja, potječe iz čežnuća za mirisom zemlje, za ukorijenjenjem u čvrstom tlu. Bez zemlje nema domovine. Ž. N. F. osvojio je poput bure srca židovskih masa, jer je temeljni kamen židovske Palestine.

Jednako odgovara druga osnovna misao Ž. N. F. da *zemljište bude vječna narodna svojina.* — dubokoj želji našeg naroda. Ima židovskih zemljoposjednika u raznim zemljama. Ali židovski narod kao takov ne posjeduje ipak ni pedlja zemlje kao svoju vlasnost. Time, što pojedini Židovi obiluju zemljištima, ne uklanja se siromaštvo židovskog naroda, koji nema nikakove zemlje. Ž. N. F. pako hoće da učini židovski narod vlasnikom Erec-Israela. Svakako podvrgava onaj dio Palestine, koji postaje njegovim vlasništvom, suverenoj volji židovskog naroda. Ne *interesi podinaca, već životne potrebe cjeline imadu odlučivati u zemljišnoj politici Ž. N. F.*

U Ž. N. F. sretaju se uzvišeni snovi i ideje od nekoć sa modernim mislima o nacionaliziranju zemljišta. Temeljni princip Ž. N. F., da ne prodaje svojih zemljišta, već da ih daje na obradivanje u obliku trajnog ili nasljednog *zakupa*, znači za jedan dio židovskog naroda ispunjenje zapovjedi biblije: »Nemojte vječno prodavati zemljišta, jer je zemljište moje; vi ste samo naseljenici.« Pravi osnivač Ž. N. F., Theodor Herzl vidio je u nacionalnom vlastitom zemljištu najsigurnije sredstvo, da se ponovnim židovskim naseljivanjem Palestine postigne ne samo uredjenje novog već i pravednijeg društva. Nije ovdje mjesto, da se razlože povjesne i društvene pokretne sile pokreta za narodno vlasništvo na zemljištu, samo podsjećamo, da je ova misao temeljni stup ruske revolucije i da je prije buknuća rata bila najvažniji problem engleske politike. *Lloyd George* bio je na čelu pokreta za radikalnu reformu zemljišta,

Ž. N. F. ispunjava zadaću, koju provadja država u zemljama, gdje se po nekoj osnovi kolonizira. Tamo prepuštaju vlade useljenicima zemljišta, većinom bez naplate, i u Palestini moramo pridolazećim masama, koje nemaju nikakvih ili samo nedostatnih sredstava, omogućiti pristup na zemljište. Ž. N. F. dolazi u pomoć onim slojevima, koji nemaju kapitala za stečenje zemljišta. Kao zastupnik cjelosti brine se za najvažniju podlogu gospodarske produkcije — zemlju, koju prepušta u *nasljedni zakup* naseljenicima. Mjesto da upotrebe

svoju nedostatnu glavnicu za nabavu zemljišta, mogu se manje imućni služiti svojim sredstvima za izgradnju svojeg gospodarstva, za inventar i za tjeranje posla. Njihovo zakupno pravo na zemljište Ž. N. F. i njihova vlastita sredstva omogućuju im tada da dobiju vjeresije, bez koje nije moguće uredjeno vodjenje gospodarstva.

Često se je spočitnulo Ž. N. F., da mu je zla strana, što ne otudjuje dalje svoga zemljišta. Na prvi pogled čini se kao da milijun franaka daje veću korist, kada se njim steče kompleks zemljišta, te nakon njegovog otudjenja ovaj milijun natrag zadobije, pa onda opet novog zemljišta kupi i tako dalje bez konca. Ž. N. F.-u, tako se tvrdi, manjkaju prednosti ovog brzog prometa. Njegova glavnicu „ne radi.« To ali vrijedi samo u teoriji. U praksi može da zemljišno društvo u zemljište investiranu glavnicu samo onda brzo natrag zadobiti i nove kupnje obaviti, ako nadje bogate kupce, koji mogu da u gotovom plate stečeno zemljište. Ali kupci ove vrsti su samo manjina. Većina Židova, koji dolaze u obzir, koji se žele naseliti na palestinskom tlu, da ga obraduju, sastoji se iz useljenika bez mnogo glavnice ili bez posjeda. Njima bi se moralo zemljište predati uz otplaćivanje na mnogo godina, a zemljišni dugovi umanjili bi njihovu gospodarsku vjeresiju. Na taj način bi prodaja zemljišta u privatno vlasništvo onemogućilo »promet« zemljišnih društava, te u istinu zatvorilo zemljište širokoj masi. Ž. N. F. naprotiv daje nam mogućnost, čim dovoljno ojača, da naselimo na zemlji one elemente židovskog naroda, iz kojih će proizaći slobodni židovski farmeri i zemljoradnici, koji zemlju obraduju svojim vlastitim rukama. *Jer samo ako budu židovske ruke u Palestini ravnale plugom i mahale motikom, biti će zemlja židovska.*

To je druga velika prednost nacionalnog zemljišnog vlasništva. Ona je jedino uspješno sredstvo protiv *raznarodovanja* radom tudje narodnosti. Erec-Izrael u rukama židovskih zemljoposjednika, koji svoje zemljište daju obradivati od nežidovskih radnika, to nije riješenje pitanja našeg bez domovinstva. To se pako može lako zbiti, ako bi postao pojedinac sa svojim privatnim i profitnim interesima odlučujući faktor na zemljištu Palestine. Neko smo iskustvo u tom pogledu crpili već iz povjesti dosadašnje kolonizacije. Ž. N. F. kao zastupnik interesa cijelog naroda pobrinuti će se, da krvavim grošima naroda stečeno zemljište bude *židovskim radom* okupirano, posvećeno i osigurano!

Još jedan glas o „dvostrukoj narodnosti“.

Primili smo od g. dra. K. u B. dopis, iz kojega priopćujemo slijedeće:

»Nisam cionista, ali sam se veselio imenu Vašega lista „Židov“. Ovo je pobudilo u meni nadu, da ću vidjeti pravi židovsko-nacionalni uzor, koji će prikazivati svim čitaocima samosvijesnog Židova. Na svoju žalost, pročitao sam članak „Dvostruka narodnost“, koji ovaj uzor zasjenjuje. (G. dr. K. ima pred očima članak V. E.—h. u 2. broju god. 1918. Op. ur.) Ne poznajem sam pisca, ali — na žalost — prepoznajem ga: nije samosvijestan Židov. Hoće da sjedi na dva stolca, pa će i njega stići naravna sudbina. Po njegovom mnijenju valja da Židov u isto vrijeme goji hrvatsko-

i židovsko-nacionalno osjećanje. Rado bih upitao pisca dotičnog članka, što da učini Židov tako labilnog karaktera onda, kada se preseli u Italiju, nakon toga u Francusku te, ako mu Bog dađe dugi vijek, konačno u Njemačku. Najprije je bio židovsko-hrvatski, onda je postao židovsko-talijanski, židovsko-francuski i konačno židovsko-njemački Židov. Ovake uloge mogu igrati ljudi, koji imadu glumačkog dara — ali ne samosvijesni Židovi.

Prije nekoliko godina rekao sam na cionističkoj skupštini, da ne poznajem asimilanta, jer Židov, koji se je rodio kao takav, jest i ostaje kroz cijeli svoj život Židov. Židov je, makar se i pokrstio, uvijek Židov — pa bio samo pokršteni »Židov«! Poznajem zastupnika, koji je htio magjarskom nošnjom uz fokoš dokumentirati svoje magjarsko nacionalno osjećanje, a kada to nije koristilo, dađe se pokrstiti. Poprimivši sve vanjske znakove, mislio je, da se je potpunoma asimilirao. U svojoj stranci veselili su se s njim, a kada je posjetio drugu stranku, predstavio ga njegov vodič: „Izvana Kuruc-Magjar, iznutra Židov“. Poznam i ovdje pokrštenog, koji si neprestano mora nametati ispravaka. Nedavno izjavio je, da se je tako uživio u svoju vjeru, da ga više „ništa“ ne podsjećaje na staru „religiju“ osim imena. I ovo promjeni, ali uzalud: On ostaje navjek popokršteni Židov. Ne dostaje, ako se Židov isprsi i ustvrdi, da je Hrvat ili Magjar mozaičke vjeroispovjesti. Mali broj nežidova povjerovat će mu, ali masa nikada. Prije ne dugog vremena čitao sam uvodnik uglednog magjarskog lista, gdje se prvi židovski ministar sadašnjeg kabineta ne drži jednako vrijednim nacionalistom! Pa gdje je onda umijeće asimilacije? Židov jest i ostaje Židov i protiv svoje volje, samo će njegovi potomci drugog ili trećeg koljena biti asimilirani, ako si on bude nametnuo ispravaka, ali on sam ostati će „židovski“ otac ili djed — i poslije svoje smrti“.

Georg Brandes za cionizam.

Veliki danski književnik našao je u svojoj sedamdesetšestoj godini, a pod dojmom ratnih događaja, put k narodnoj ideji židovstva. U posljednje vrijeme ustao je opetovano na obranu židovskih potlačenih masa i izjavio se takodjer povoljno o cionističkom nastojanju, prema kojemu se je kroz dugo godina držao posve ravnodušno. Nedavno je izašao u mjesječniku „Der Jude“ Brandesov sastavak pod naslovom: „Moje stanovište prema nacionalnom židovstvu“. Iz ovoga sastavka priopćujemo slijedeće:

.... Moje se je shvaćanje židovskoga pitanja vrlo promijenilo posljednjih godina. Prema mojem mišljenju, Židovi zapadne Evrope gotovo ne dolaze u obzir. Samo u istočnoj Evropi imade židovskih narodnih masa, u kojima drijemaju velike stvaralačke sile. Ove mase imadu pravo na pokušaj, da se kao narod konstituiraju na vlastitom tlu. Prije 23 godine (kad je počelo Herzlovo djelovanje, op. ur.) ja to nijesam znao niti razumio.... Od tog doba proteklo je mnogo vode u more. Mržnja na Židove svuda je snažno nabujala. U svim zemljama moraju Židovi oćutjeti, da ih ne smatraju urodjenim stanovnicima zemlje. Prvi je odgovor na to osnutak vlastite domaje. K tome dolazi još.... da je Židove obu-

zelo silno narodno oduševljenje i da Židovi Rusije, Poljske i Amerike pokazuju znakove narodnog preporoda. Premda sam posvemašnji kozmopolita, ipak prate moje simpatije ovaj pokret, jer je opravdan, naravan i originalan. Ovaj pokret postavio si je ciljem Palestinu. Pošto je već više vlada — istinabog, turska još ne — priznalo opravdanost, da se Židovi nasele u Palestini, to izgleda da cionizmu pripada budućnost.

Do godine 1914. nijedan narod ne bijaše mome srcu toliko blizu kao poljački. A malo je naroda, koji su mi lično iskazali toliko simpatija. Stoga sam pridonio veliku žrtvu dužnosti, kad sam god. 1914. javno žigosao ružno držanje Poljaka prema Židovima. Naivno sam mislio, da će poljačka štampa, koja je znala za moje duboke simpatije za Poljake, uvažiti moje tužbe. Bijaše to jedno od najžalosnijih iskustava moga života, kad mi dadoše prostački odgovor u tako znatnom pitanju. Od tada je ostalo nepromijenjeno neprijateljsko držanje Poljaka prema Židovima.

Židovi mogu opravdano zahtijevati škole, u kojima se podučava židovskim jezikom; imadu pravo na samoupravu svojih unutarnjih poslova. Kad budu došli u položaj da sami odluče o svojoj sudbini, tada će — daroviti kakvi već jesu — moći svladati one velike zadatke, pred koje ih je stavila povijest.

Ovim zadacima pripada i ostvarenje cionističke kolonizacije. Židovima će biti dana prilika, da podignu centum u Palestini. U dogledno vrijeme židovsko društvo ne će moći da tamo vrši svoj politički utjecaj. Ali će ovaj utjecaj dnevno postajati snažnijim i nema sumnje, da će kolonizacija Palestine biti jaki moralni oslon za Židove, koji su rasuti po Evropi... Ugled židovstva će znatno porasti, kad bude svatko vidio, da veliki dio židovskog naroda živi od produktivnog rada na vlastitoj grudi i ispunjava sve one dužnosti, što ih samostalni narodni život namiče jednoj narodnoj zajednici.

Promatrao sam s najvećim zanimanjem početke novoga židovskoga života: osnutak kolonija, izgradnju židovskih gradskih četvrti u Jafi, ustrojenje jevrejskog školstva i začetke nove židovske umjetnosti i knji-

ževnosti — i ne sumnjam, da je sve to podobno da poluči divan razvoj, koji će svojom znamenitosti prekoračiti okvir Palestine.

Vlada ukrajinske republike i židovsko pitanje.

Predsjednik ukrajinskog generalnog sekretariata V. K. Viničenko, izjavio je nedavno saradniku kijevskog cionističkog lista »Telegraf« slijedeće: S velikim veseljem pročitao sam deklaraciju o Palestini. Mene, sina Ukrajine, koja se probudila na nov život i starog socijalistu, koji se je borio mnogo godina za slobodu individua i naroda, ispunilo je osobito zadovoljstvo, kad sam čuo za englesku deklaraciju. U tom činu vidim udovoljenje starih opravdanih zahtijeva židovskog naroda, jasan i savremeni odgovor napredne Engleske nastojanju Vašeg naroda, da probudi na novi život zemlju predaka. Želimo, da ova deklaracija zapremi dolično mjesto među narodno-političkim događajima posljednjih dviju godina, kao što su oslobođenje Poljske, Ukrajine itd. — Ne sumnjam, da će na predstojećem mirovnom kongresu zastupnik uskrle ukrajinske pučke republike svim silama uložiti svoj autoritet da podpre načela, koja su temelj deklaracije. — Jasno je, da ukrajinska demokracija — sjećajući se patnja što no je pretrpila kao podjarmljen narod — sa simpatijama prati nastojanja židovskoga naroda za zdravim i samostalnim ekonomskim, kulturnim i političkim životom — Bilo sretno! Molim Vas, javite Židovima moje najbolje želje i izraz sućuti u njihovoj radosti. Želim što skorije ispunjenje svega onoga što je obećano u objavljenoj deklaraciji! —

Cionistički zahtjevi u zemljama antante.

Kako javljaju židovskom dopisnom uredu u Haagu, cionistički su zahtjevi, koji su služili podlogom za pregovore sa raznim vladama, prema saopćenju člana

velikog akcionog odbora cionističke organizacije, Borisa Goldbergera slijedeći:

1. Pravo židovskog naroda na Palestinu mora se priznati u međunarodnom smislu.

2. Židovsko pučanstvo Palestine mora se kao nacija u državopravnom smislu priznati. Najopsežnija samouprava; pravo na jezik i na raspisivanje prisilnih poreza, moraju se utanačiti.

3. Posebnom židovskom društvu mora se podijeliti »čarter« kao što i prednost pri sticanju koncesija, državnog i privatnog zemljišta, te pri izvadjanju stanovitih društvenih radnja; nadalje pravo slobodnog useljivanja i razne pogodnosti pri naturalizaciji useljenika.

4. Cijelo historičko područje Palestine mora se administrativno sjediniti.

5. Sveta mjesta biti će eksteritorijalna.

Ove zahtjeve, koje je izradila komisija engleskih cionista, prihvatili su centralni odbor ruskih cionista i američka cionistička federacija. Prema zaključcima akcionog odbora u srpnju 1917. moraju se ovi zahtjevi predložiti i centralnim vlastima, te imadu služiti kao podloga židovskoga rada na mirovnoj konferenciji.

Vijesti iz jugoslavenskih zemalja.

Bargioranac umro u vojničkoj službi. Priopćujem tužnu vijest, da je član Bar-Giore, zdravstv. zastavnik u pričuvu, stud. med. Ernst Himlauer, umro na rumunjskom bojištu, kao žrtva svoga zvanja. Dne 23. siječnja 1918. podlegao je pjegavom tifusu. E. Himlauerom izgubismo vjernog Židova, nadobudnog mladića i dobrog druga. Čast uspomeni njegovoj! — Oskar Rosenfeld, Kadetasp. Feldpost, Trebinje.

Zagreb. Sastanak u spomen Š. J. Abramovića. Dne 3. veljače održala je žid. omladina sastanak, posvećen uspomeni nedavno preminulog književnika Šaloma Jakova Abramovića (Mendele Moher Sforim). Predavao je kao gost g. Naftali Bergstein, kojemu je uspelo da slušače približi pravom razumijevanju veličine Abra-

Sedam dobrih godina.

J. L. Perez.

Priča je to, koja se odigrala u Turbinu. Živio je tamo jedan trhonoša, zvao se Tojvje, a bio je vrlo siromašan.

Bilo je to jednog četvrtka, na tržištu. Tojvje stajao je tu, — skute dugog kaputa digao i potpasao je užetom, koje mu je služilo kao pojas, — i gledao da štogod zasluži. Još nije imao ništa za sabat. Ali kao usprkos bili su svi dućani prazni. Nigdje nije bilo kupaca, nikakvog svežnja ili zamota da ga odnese kući! Moleći se podigao je pogled k nebu: Samo da mu sabat ne bude pomućen, samo da mu žena i djece na taj sveti dan ne moraju gladovati! Najednom osjeti, kako ga netko povlači za skut kaputa. On se okrene i ugleda pred sobom jednog nepoznatog čovjeka u lovačkom odijelu s perjanicom na kapi i zelenim ovratnikom na kaputu. I čovjek mu je govorio čistom nijemštinom — mi ćemo to ovdje opetovati u židovskom:

„Čuj, Tojvje! Podijeljeno ti je sedam dobrih godina, sedam godina sreće i bogatstva. Ali ti moraš da se odlučiš, kada

ih hoćeš imati. Ako hoćeš, može tvoja sreća još danas da počne i prije nego što zadje sunce, što ti sada stoji nad glavom imati ćeš dosta da kupiš cijeli Turbin sa njegovom okolicom. Ali onda ćeš nakon sedam godina biti opet tako siromašan, kako si do sada bio. No ti si smiješ zaželiti tih sedam dobrih, blagoslovljenih godina i za konac tvojega života, i onda ćeš se kao najbogatiji oprostiti od svijeta.

Kako se poslije ispostavilo, ne bijaše taj nepoznati, što je ove riječi govorio nitko drugi nego prorok Ilija (Eliahu). Ali Tojvje ga je držao za jednostavnog čarobnjaka i dao mu je niječni odgovor:

„Dragi čovječe, ostavi me u miru. Ja sam siromah, koji trpim glad i nemam ništa čime bih ti naplatio tvoje savjete i tvoj trud“.

Ali neznanac nije se dao odbiti, što više on je opetovao svoje riječi, jedanput, dvaput, dapače i po treći put, — dok stvar ipak Tojvju nije ušla u glavu.

„Znaš li ti, dragi čovječe“, reče najposlije, „ako ti samnom doista ozbiljno misliš i ako se samo ne šališ sa jednim siromašnim stvorenjem — onda ti moram reći, da sam ja naviko da se u svim stva-

rma posavjetujem sa svojom ženom Serelom. Pa i sada ne mogu da ti odgovorim prije nego li sam se s njome porazgovorio. Neznanac priznao je, da je tako posve pravo. Neka Tojvje samo ide po savjet svoje žene. On će ovdje čekati na odgovor.

Tojvje se još jedanput ogleda naokolo: nigdje ni traga zasluži! U ostalom, izgubiti pri tom, mislio je on, ne može ništa, spusti skute i odputi se iz grada prema svojoj kolibici, koja je daleko vani, gotovo na čistom polju stajala, da ugovori stvar sa ženom.

Kad ga je ona vidjela da dolazi — bilo je ljetno doba i vrata su bila otvorena — potrčala mu je velikim veseljem ususret, jer je mislila, da joj nosi prvi novac za sabat. „Ne, Serelo“, reče on, „dragi Bog mi još ništa nije poslao. Al došao je k meni jedan tudjinac...“.

I sad joj ispričovjeda cijelu stvar o tih sedam dobrih godina, što su mu dosudjene. Samo mora da bira, hoće li ih odmah ili tek prije smrti. I zato je došao da ju zapita za savjet, za kada da se odluči.

movića, tog narodnog pripovjedača istočnih Židova. Predavač, i sam sin istočnog židovstva, prikazao je vjerno ljude i prilike, koje je crtao i Abramović u svojim djelima. pa je ugodno iznenadio i time, što je govorio židovskim jezikom, tako da su slušači ujedno imali prilike da upoznaju ljepote i osebine jezika Abramovićevih djela. — Poslije predavanja deklamovao je g. Bruno Anhalzer, također kao gost, s mnogo čuvstva i dobrog shvaćanja, pjesmu Jehude Halevija: »Cijone, čuješ li pozdrav?« i Morris Rosenfeldov: »Židovski maj«. Lijepa deklamacije upotpuniše zasnosno raspoloženje slušateljstva, koje se je zatim razišlo zadovoljno i zahvalno cij. gostima radi pruženog užitka. — Navečer održana je, u počast gostiju, uspjeta veselica, koja je ostala svim učesnicima u ugodnoj uspomeni.

Purimska zabava u Zagrebu. Pod geslom »Židovska pjesma« priredjuje zagrebačka židovska muška i ženska omladina purimsku zabavu na 23. veljače o. g. u svim prostorijama hrvatskog konzervatorija. Na koncertu sudjeluju iz blagonaklonosti: gdjice Ogrodska (članica kr. zem. hrv. kazališta) i Micika Schön, gosp. i gdja Henkin (hrv. osječko kazalište) i g. David Spitzer. Pjevat će se i izvoditi na guslama i cellu samo židovske pjesme, a osim toga će i hrv. domobr. glazba svirati židovske pjesme. — Početak koncerta točno u 7³/₄ sati na večer. Program prodat će se prije početka koncerta. — Za vrijeme izvođenja koncertnih točaka ostaju vrata dvorane zatvorena, te ne će biti nitko unutra pušten — Poslije koncerta je Buffet i zabava kod stolova uz svirku domobranske glazbe. Istodobno priredjuje se kabaret-predstava. — Ulaznice se prodaju u upravi »Židova« Petrinjska ul. br. 22. dnevno od 2—5 sati popodne. Čist prihod namijenjen je potpori židovskih djaka. pa se obzirom na to primaju pretplate sa zahvalnošću. Tko hoće da za buffet daruje tjestenine, slatkiša ili pića, neka to izvoli javiti upravi »Židova«

Poslije općinskih izbora u Bjelovaru. Novim izborima popunjeno vijeće izr. bogošt. općine u Bjelovaru izabralo je u svojoj sjednici dne 27. siječnja predstojnikom dosadanjega predstojnika g. Dra Jašu Hernsteina. Nadamo se, da će g. predstoj-

nik, a i predstojništvo učiniti glavnom točkom svoga programa: »Odgoj mladeži u židovskom smislu« i time popraviti ono, što je kroz decenije zanemareno. — Takov rad želi znatan dio općinara i znatan dio vijeća. Predstojništvo će u vijeću naći dosta suradnika, kojima je stalo do odgoja svijesnoga židovskoga podmlatka.

Židovska čitaonica u Osijeku. Nedavno osnovana Žid. čitaonica zatražila je kod viših oblasti dopuštenje za svoje djelovanje. Medjutim to je dopuštenje uskraćeno, pozivom na vladinu naredbu od 27. srpnja 1914.

Banja Luka. (Gosti iz Zagreba). Imasmo mile goste: gdjicu Mirjamu Weiller i gdjicu Stefu Steiner, predsjednicu i suradnicu zagrebačkog djevojačkog židovskog društva »Benot Cijon«.

Uoči nedjelje, 26. siječnja o. g. održaše naše sumišljenice, uz prisustvovanje milih nam gostiju sijelo, na koje bijaše pozvano i šire židovsko općinstvo. Da je opći interes za židovsku stvar dosta velik, vidi se i iz toga, da je sijelu prisustvovalo također nekoliko starijih gospodja, a ko pozna njihove nazore u tom pogledu, zaista će se obradovati lijepom uspjehu naših sumišljenica, a osobita hvala ide gdjicu Palombinu Poljokan, predsjednicu židovskog djevojačkog društva »Debora«.

Sijelo je otvorila gdjica Poljokan toplu pozdravivši goste, a zatim je gdjica Weiller, govorila o zadacima žene, a u prvom redu Židovke.

Za rad gdjice Weiller smo imali dosta prilike da čitamo, a evo smo je sada i čuli! Zaista je pobudila svojim lijepim govorom sveopće zanimanje, te je ide osobita hvala kao nositeljici luči u ovdašnju tmicu!

Još je govorila gdjica Steiner o našem pjesniku Rosenfeldu. Svoje je predavanje zaključila čitanjem nekih Rosenfeldovih pjesama, a čitala ih je s tolikim razumijevanjem i osjećajem, da je svakom izmamila suze na oči!

Mile sumišljenice, primite iskrenu hvalu banjalučkog židovskog gradjanstva! »Benot Cijon« budite ponosne radom svojih članica!

A Vi, banjalučke sumišljenice podjite

„Prvo, reče ona: Hvaljen budi gospod za svaki dan, a drugo poslali su nam djecu kući iz hедера . . .“

„No, kad je tako“, reče tudjinac, „onda idi kući i još prije nego što stupiš u svoju kolibu, bit ćeš bogat čovjek! Izgovorio je i nestao, prije no što je Tojvje našao vremena da ga još zapita, kako će biti nakon sedam godina.“

I Tojvje se opet uputi iz grada. Mi znamo da stanuje daleko vani, gotovo na čistom polju. Kad je pred svoju kolibu došao, vidio je djecu gdje se igraju u pjesku i pogledav tamo nešto pozornije, opazi da oni iz jedne jame ne izgrću pijesak, već zlato. Pravo zlato, čisto zlato!

I time je naravno počelo tih sedam godina, tih sedam sretnih godina . . .

Ali i tih sedam godina naskoro je prošlo. I točno na zadnji dan sedme godine došao je tudjinac k Tojvju, da mu javi, da će na večer sve zlato nestati, — kako ono u zemlji, tako ono u kući, pa i ono, koje im je uspjelo sakriti kod ljudi . . .

On je našao Tojvja upravo kao pred sedam godina, na tržištu, — opet potpasanih skuta užetom, koje je služilo kao pojas, — izgledajući za zaslugom.

— Tojvje, sedam godina je prošlo, — nagovorio ga je.

— To moraš reći mojoj ženi — odgovorio je on, — Jer bogatstvo je bilo

stazom svojih zagrebačkih sestara, i ne zaboravite svojih svetih dužnosti!

Jehuda.

Dopis iz Beograda. (Jevrejske opštine i cionizam). U početku četvrte godine svetskog kašapljenja nižu se jedna za drugom simpatične izjave o cionizmu.

Doduše, poneki državnici odobravajući cionizam, pokušavaju da mu oduzmu osnovu za međunarodno rešenje, nu ta okolnost — time što se već cionizam priznaje ili odobrava — samo stavlja Jevreje u položaj da budu ili za ili protiv međunarodnog rešenja.

Ostavljajući to pitanje na stranu, mi rado konstatujemo interesovanje, koje je cionističko pitanje medju svim slojevima Jevreja izazvalo. Nekadanji flegmatici sada nervozno čitaju svaku vest o Jevrejima, nacionalisti nalaze sada u ostvarenju cionizma metu, a asimilantima se užasno kvare računi.

Ako se predpostavi dakle, da će usled rešenja u smislu cionizma broj cionista znatno porasti, bilo pridolaženjem novih generacija ili povraćanjem starijih, onda je vrlo važno utvrditi delovanje cionističkih organizacija u svima mestima, gde one postoje. Apsolutno rešenje toga pitanja omogućeno je već i time, što cionističke organizacije ne predstavljaju nigde stranku, koja se bori za vlast u zemlji, već im je cilj, da svoje članove utvrde u kulturno nacionalnoj svesti, a kao što je već poznato, to se nigde ne kosi sa državnim interesima. S pogledom na to, rad takvih organizacija u svima državama može da se svede na jedan metod.

Za stvaranje jednog istog metoda postoje pored ostalih još i ovi razlozi: prvo svugde imade antisemita i drugo, svugde ima Jevreja asimilanata.

Ove su pojave svugde iste, zato cionisti treba protiv istih pojava isto i da postupaju:

Potrebno je stvoriti kulturno nacionalno pa i duhovnu vezu, ne samo medju cionistima jedne opštine, već i države, pa i više država.

Na kraju nastaje pitanje, kako da se izvede ta organizacija, a time jedna opšta veza?

Na to ima samo jedan odgovor: na ime preko naših opština.

cijelih sedam godina povjereno njenim rukama.

I oni se otpuše zajedno iz grada, stigoše istoj kolibici, daleko vani, gotovo na čistom polju i sastadoše Serelu pred vratima, upravo tako sirotinjski obučenu, kao pred sedam godina. Tek joj se licem širio smiješak.

Tudjinac javio je i njoj svoju poruku.

Na to je ona odgovorila, da tih sedam dobrih godina za nju i njenoga muža još nije počelo, jer oni to zlato nijesu smatrali svojim vlasništvom. Samo što si čovjek svojim rukama zasluži, je njegovo. Ali bogatstvo, koje nekoga bez znoja zapane, je tek dobro, što ga je dragi Bog povjerio ljudima, da dadu od njega siromašnim ljudima . . . Zato je ona od tog zlata uzela samo za heder. Za božju toru smjela je već uzeti od božjega zlata. Inače za sebe i svoju kuću nije ništa, baš ništa upotrijebila. I ako sada dragi Bog ima boljeg čuvara za svoje zlato, — no, pa neka ga onda uzme i preda tom drugome.

Šutke slušao ja prorok Ilija govor žene. Po tom nestade, da ga saopći visokom vijeću neba. Al ovo je našlo, da od Tojvje i njegove žene boljih čuvara nema. I tako ne prestadoše tih sedam godina, dok su njih dvojice živjeli.

Preveo: J. W.

Serela nije dugo premissljala i reče: „Idi, moj dragi, i reci tom nepoznatom čovjeku, da ti tih sedam dobrih godina sad odmah hoćeš da imaš.“

Tojvje se čudio: „Zašto, moja draga? Nakon tih sedam godina postati ćemo opet siromašni. A ti znaš da je propalici uvijek gorje, nego onom koji je od kuće siromašan.“

„O, moj dobri, tko će tako daleko da misli. Za sad uzmi što ti se daje i govori: Hvaljen budi gospod za svaki dan! Prije svega trebamo novaca da platimo heder (školu) za djecu. Gledaj, poslali su mi ih kući. Eto se tu u pijesku igraju.“

I time je Tojvje bio osvjedočen, te se požurio natrag k tudjincu, sa odlučnim odgovorom, da on tih sedam dobrih godina odmah treba.

„Promisli još“, reče ovaj. „Danas si još snažan čovjek i možeš da zaslužiš, katkad više, katkad manje. Al šta će biti kada u starijim godinama od jednom postaneš siromašan; ne ćeš imati snage da radiš?“

Al Tojvje ostade čvrst.

„Tako mi je moja žena savjetovala“ odgovori on.

Te naše male državice i danas istina predstavljaju jednu organizaciju, ali možemo reći samo versku. One se trude, da Jevreje održe u veri, ali ne pružaju im dovoljno prilike za nacionalno kulturnu naobrazbu. Opštinom se ne upravlja tako kao da Jevreja ima na celom svetu, već kao da su njeni članovi jedna odvojena sekta. Opštinom u najviše slučajeva ne upravljaju ljudi koji jevrejski osećaju misle i rade, već su to većinom predstavnici jedne klase ili stranke, pa i u opštinskim stvarima teraju stranačku ili klasnu politiku.

Stoga treba da preuzmu vodstvo jevrejskih opština nacionalno svesni Jevreji — cionisti, koji predstavljaju pravi izraz jevrejske narodne misli. Njihovim nacionalno kulturnim radom opština postaje članom celokupne jevrejske nacije, koja nezna za državne granice i koje će Jevrejina iz najudaljenijeg kraja sveta gledati kao najbližega brata.

Beograd, 1918.

I. M. Alf.

Darovi za tiskovni fond. Zauzimanjem našeg cijenj. prijatelja g. Arpada Weillera (Prijedor) darovali su za tiskovni fond »Židova« ova cij. gg. iz Banjaluke: Salamun Haim Poljokan; dvije sto kruna; Abraham I. Poljokan, sto kruna i ravnatelj Sal. Poljokan pedeset kruna. Velikodušnim darovateljima najtoplija hvala! Ugladali se i drugi u ovaj lijepi primjer!

ŽIDOVSKI NARODNI FOND

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda.

Izkaz darova

iz jugoslavenskih zemalja austro-ugarske monarkije.

Za vrijeme od 25./I. 1918. do 11./II. 1918.

Adresa za listove Ž. N. F. Zagreb, Petrinjska ulica 22. Za novce; „Banka za trgovinu, obrt i industriju“ Zagreb, za tekući račun Ž. N. F.

Hrvatska, Slavonija i Dalmacija.

Opći darovi.

Zagreb. Šimon Spitzer za »palmu mira« K 10.— K 10.—.

Bjelovar. Po Z. Hirsch: Por. Slavko Hirsch kao otkup čestitaka novoj godini K 10.—, Zora i Olga Hernstein kruna 16.—. K 26.—.

Zemun. Po viti Becherano: Solci Löwy K 1.—. K 1.—.

Dobanovci. Po Viti Becherano, Vilim Schwitzer za izgublenu okladu kruna 10.—. K 10.—.

Požega. Isidor Engel K 10.—, Simon Engel K 20.—. K 30.—.

Sisak. Po Slavi Heumer: Prigodom proslave rođendana Štefe Heumer sakupio Eduard Bornstein K 40.—. K 40.—.

Dubrovnik. Po A. Finzi: Albert Finzi K 2.—, Bonči Finzi K 3.—, Moritz i Stella Ferera K 7.—, Gaon K 6.—, Merjam Finzi K 4.—, Danijel Papo K 4.—, Vittorio Tolentino K 2.—, Bukica Papo K —.60, Josip Pardo K —.60, Albert Askenazi K 1.—. K 30.20.

K 137.20.

Dječji sabirni arci.

Zagreb. Eugen Rosenbaum K 17.—. K 17.—.

Virovitica. Po Renée Rotter: Elza Bing K 27.—. K 27.—.

K 44.—.

Škrabice.

Križevac. Po Zori Hirschl: Zora Hirschl K 22.—, Jakob Hirschl K 9.—, Josip Goldberger K 4.20, Maks Pscherhof i sin K 1.80, Ijek. Leo Scheyer K —02. K 37.02.

Zagreb. Škrabica lit. sast. žid. omladine K 30.—. K 30.—.

Virovitica. Po Renée Rotter: Josip Schwartz K 3.—. K 3.—.

Zemun. Po V. Becherano, Ignatz Tagleicht K 4.46. K 4.46.

K 74.48.

Maslinova drva.

Zagreb. Za godišnjicu smrti dr. Mirka Beck obitelj Beck K 10.—, redakcija Židova K 10.—, Jelka Hochsinger 10 drva u gaju nadrabina dr. Hoseje Jacobi K 100.—. Lit. sastanci žid. omladine K 10.—. (Unišlo ukupno K 250.—) B' noth Zion K 20.—, jedno drvo na ime stoloravnateljca Lava Sterna, 1 drvo na ime gostoljubive domaćice Fride Spitzer. Olga Hermann i Olga Lederer 1 drvo na ime Anka Sauerbrunu K 10.—, N. N. Banjaluka 2 drva u gaju Mazalte Pesach kao

kazna za neodržani sastanak K 20.—, Esti Vall za gaj dra. Hoseje Jacobi K 15.—, 5 drva na ime Mendela Mocher Sforim prigodom njegova spomen sastanka K 50.—. K 245.—.

Bjelovar. Po Greti Hirsch por. Slavko Hirsch 1 drvo na ime natp. Žige Hirschla K 10.—. K 10.—.

K 255.—.

Darivanje zemlje.

Zagreb. Po Marti Weinberger: Krunoslav Kalina K 10.—, Florschütz K 10.—, B. Repovečki K 2.—, Fuchs Fritz K 2.—, Lilics K 2.—, Golubičić K 2.—, Mici Herzl K 2.—, Rosa Karacson K 2.—, C. Weinberger K 2.—, N. N. K 4.—, N. N. K 2.—, Marija Cepetić K 2.—, Gračanin K 2.—, Vukelić Marjana K 2.—, Marta Weinberger K 4.—. K 50.—.

Samoopozivanje.

Zagreb. Po lit. sast. žid. omladine, sakupio Artur Kohn; Hans Hochsinger K 4.—, Artur Kohn K 4.—, Terezija Kohn K 4.—, Lina Haas K 4.—, Slavko Pollak K 2.—, Oskar Heim K 1.—, Mirko Fodor K 1.—, Šandor Deutsch K 2.—, Josip Mevorach K 2.—, Josef Engelsreth K 2.—, Justitz Hinko K 2.—, Neumann Vladimir K 1.—, Zvonimir Fuchs K 2.—, Ivan Hirschl K 1.—. K 32.—.

Caprag. Sabrao Otto Jungwirt: Otto Jungwirt K 3.—, Imre Pollak K 2.—, Marberger Karl K 2.—, Marberger Aurel K 2.—. K 9.—.

K 41.—.

Roba.

Zagreb. Lit. sast. žid. omladine K 50.—. Ured Ž. N. F. K 40.—. Slavko Brüll K 24.—. K 114.—.

Zlatna knjiga.

Križevac. Po Greti Hirschl: Na račun cion. društva B' ne Jisroel Križevac: Zlata Grossmann K 2.—, Milan Hirsch K 2.—, Slavko Hirschl K 2.—, Vera Hirschl K Štefa Hirschl K 1.—, Zora Hirschl K 1.—. K 10.—.

Zagreb. Za račun M. Weiller F. R. za izgublenu okladu K 4.—, Olga Fuchs K 3.—. K 7.—.

K 17.—.

Zabava izraelske ferijalne kolonije u Zagrebu.

Dne 3. o. m. priredila je predsjednica I. F. K. gdja Tilda pl. Deutseh dobrotvornu predstavu u korist I. F. K. u svim prostorijama hrvatskog konzervatorija. Pristup su uz članove imali samo pozvani gosti i pozvani zastupnici štampe. Premda naš list — valjda „slučajno“? — nije dobio poziva, ipak ćemo izvijestiti o toj predstavi*, jer je to bio za naše prilike upravo tipičan židovsko-društveni događaj, s kojim smo se prisiljeni zabaviti.

Cijela je predstava bila sa artističkog stanovišta nešto u Zagrebu još nevidjena. Obilan — rek bi preobilan, jer je trajao od 6 i pol do 10 i pol sati na večer — program bio je izvanredno vješto sastavljen i krasno izveden, te služi na čast režiserici te predstave sa artističkog gledišta Svaka pojedina točka i svaki pojedini sudionik zaslužuje svaku pohvalu tako za svoje samostalne izvedbe kao i za skladno podređenje u cjelokupnost predstave. Najtalentiranija i najljepša židovska djeca i

mladež obojega spola razvila su pred nama sve svoje umjeće. A sve je to bilo u jednom raskošnom — za ratne prilike preraskošnom — okviru.

Najsladje i najsrdačnije bile su jamačno predstave najmanjih izmedju malenih: Nada Kolmar i Mira Benedik bile sa „upravo za pojedini“. Te male kuharice i lutke nastupile su, govorele i pjevale svoje opsežne točke tako neustrašivo i rafinirano savršeno, da je gotovo nevjerovatno, da je to moguće. Jednako je leptir — baletiza, mala Verica Bernstein svakoga zadivila i očarala neprispodobivo ritmičkim kretnjama i plesom.

Ove tri točke znatno iskaču iznad ostaloga premda vrlo sjajnoga i efektinoga programa, u kojemu se opetovano istaknula Maja Ungar-Deutsch kao pjesnikinja, deklamatorica, govorkinja i plesačica (čujemo da znade pjevati, svirati i risati!) Još nam je spomenuti uspješno sudjelovanje mladića: Saše Franka, Hansa Hochsingera, Otto Franka, Ive Fuchsa, Drago Zvijezdića, Vilo Schwartz i Milana Lichtenberga, te gospodjica Alice Kolmar i Zdenke Bernstein. Kada bismo htjeli spomenuti sve, koji su se u predstavi istakli, imali bismo

navesti još do 60 imena. — Poslije predstave bio je hladni buffet, kakvoga takodjer u kvalitativnom i kvantitativnom pogledu u Zagrebu još nije bilo. Do 11 sati na večer svirala je domobranska glazba, onda se društvo razilazilo. Čujemo, da čisti prihod predstave iznaša do K 2.0000.—, jer cijelu je opću režiju nosila predsjednica.

Pa ipak je moralni učinak te predstave na sve osjećajnije i bolje Židove (naglašujemo »Židove« ne „bolje“) bio porazan. Gdje je tu ostala Izraelska ferijalna kolonija? Jedva je u prologu bila istaknuta veza izmedju predstave i ferijalne kolonije, nu gdje je ostao »izraelski« značaj predstave? Badava smo ga tražili, o »izraelskom« značaju nije nigdje bilo niti najmanjega traga. Premda su na pozornici i u publici — bili gotovo sami Židovi, nije tu bilo ništa židovskoga! Kao da se potpunim isključenjem iz programa svega, što bi moglo podsjećati na židovstvo, htjelo spriječiti, da se ono par nežidova — novinara i podvornika konzervatorija — dosjeti, da je to priredba Židova, Kao da je htjelo kazati o n i m d r u g i m a: „Oprostite što smo tu, što imamo društvo i dajemo predstavu, nu vidite, tu nema ništa

* Na kojoj su neki članovi našega uredništva prisustvovali kao članovi I. F. K.

Za evakuirane Židove.

Križevac. Po Zori Hirschl: Boris Abramović K 10.—, Leiba Liwisch K 10.—, Nochim Edlin K 10.—, Moses Schubinski K 10.—. K 40.—
Bjelovar. N. Stern K 20.—. K 20.—
Zagreb. Laura Fröhlich za povratak sina sa ratišta K 10.—. K 10.—
K 70.—

Mirovni čekovi.

Zagreb. Emma Segen K 10.—, dr. David Segen K 10.—, H. Zaloser Tuzla K 50.—, Klara Barmaper K 50.—, Giza Aleksander K 50.—, Bella Schwarz K 20.—, Karl Glaser K 20.—, Zdenka Bernstein K 20.—, Olga Krauss K 20.—, Grete Meiler K 30.—, Paula Stern K 20.—, Regica Schlesinger K 20.—, Juliska Wolkenfeld K 20.—, Draga Kastl K 50.—, dr. Aleksander Licht K 50.—, Hinko Lederer K 200.—. K 650.—

Bosna i Hercegovina.*Opći darovi.*

Gračanica. Ignatz Rosenspitz kod tore K 50.—, Zadik Danon K 30.—, Rafael Danon K 20.—, David Danon K 20.—, Rafael Papo K 20.—, Mošo Elazar K 20.—, Albert Abinun (Sarajevo) K 20.—, David Danon radi uspjele operacije K 10.—, Benjanin Pinto K 10.—, Elija Salom K 10.—, kod sijela K 17.—, kod raznih zgoda darovano K 33.—. K 260.—

Dječji sabirni arci.

Sarajevo. Po ing. Oskar Grof: Josefina Zeichner K 14.—, Alice Kapp K 15.—, Hansi Kapp K 18.—, Irén Friedmann K 24.—, Egon Reiner K 3.—, Ernst Reiner K 6'30, Laczi Reiner K 6.—. K 86'30.

Škrabice.

Gračanica. Po Ignatzu Rosenspitz: David Danon K 30.—, Zadik Danon K 2.50. K 32'50.

Maslinova drva.

Banja Luka. Jakob Atijas sakupio na sijelu Rifke Baruch prigodom bar micve njenog sina Isaka za 1 drvo na njegovo ime K 10.—. K 10.—

Sarajevo. Kabiljo Salomon 1 drvo na ime pokojne mu majke Simhe Kabiljo K 20.—, Drago Altman za gaj palih junaka „Bar Giora“ K 20.—. Vlad. Altmann za isti gaj K 20.—. K 50.—

Tuzla. Albert Montilja 1 drvo na ime pok. Mento Hajon K 10.—. K 10.—

Brčka. Za gaj „Bar Giore“ prigodom ozdravljenja oca Anny i Josefina Weiss K 10.—. K 10.—

Bjelina. Zadik A. Danon, dao sakupiti po Sofiji Levy kod Josefa I. Alkalay-a, Zadik A. Danon K 10.—, Berta H. Baruch

K 5.—, Regina J. Altarac K 5.—, Sarina J. Maestro K 1.—, Jozef I. Alkalay K 10.—, Moritz L. Ozmo K 1.—, Miloš Štefanović K 1.—, Rafo Montilja K 1.—, Karić Milan K 1.—, Lavo Jevtić K 2.—, Sarinka Papo K 4.—, Tischler Richard K 2.—, Schokovatz Šandor K 2.—, Krnic K 2.—, Skokić K 2.—, Mošo Baruch K 1.—, Hana Baruch K 1.—, Merkuš Alkalay K 4.—, Avdo Hasanović K 5.—, Sofija Levy K 4.—, Buki Perera K 10.—, Matilda Perera K 4.—, u čast tamburaša K 7.—. K 85.—

Prijedor. Po G. Seidemannu: Arpad Weiller 1 drvo na ime Gideana K 10.—, Por. M. Lorber 1 drvo u vrtu Gideona Seidemana K 10.—. K 20.—

Gračanica. Ignatz Rosenspitz 10 drva na ime Ignatz i Rosalija Rosenspitz K 100.—, Zadik Danon prigodom godišnjice smrti 2 drveta na ime pokojne mu majke Lune Danon K 2.—. K 120.—

K 305.—

Zlatna knjiga.

Banja Luka. Sakupio mali Pupko Poljokan na sijelu E. Poljokan u čast Sade Salom i por. Poljokan, Anica Poljokan K 20.—, Zlata Poljokan K 10.—, Ernestina Poljokan K 10.—, Pepi, Flora Poljokan K 20.—, por. Braco Poljokan K 20.—, Salomon Chaim Poljokan K 20.—, Židovski djaci K 25.—. Kod lit. sata Žid. mladeži na intervencij g. Wintera iz Sarajeva: Rabin Keller K 5.—, Winter K 10.—, gospojice Nachmias K 10.—, gospojica Rosenberg K 10.—, Pepi i Flora Poljokan K 30.—, Marki Riemer K 2.—, Ernst Brammer K 2.—, Fritz Herzler K 2.—, Artur Schnitzler K 2.—, Albin Poljokan K 2.—, prigodom boravka družica „B'noth Ziona“ sakupljeno u „Kadimi“ K 50.—. Sve zajedno na zlatnu knjigu „Deborach“, djevojačko društvo, Banjaluka: Pepi Poljokan na ime vrijedne sumišljenice M. W. kao mali znak njenog šovanja K 10.—. K 260.—

Sanski Most. Sarina Hasson za zlatnu knjigu Isaka Hasson K 30.—, umjesto čestitke Sari Baruch, Blanki Hasson, Tinki i Izi Mevorach povodom rođenja malog Jakob Salom Mevoracha K 30.—. K 290.—

Za evakuirane Židove.

Prijedor. Po G. Seidemannu: Sabirni arak Žanete Štern, Šandor Mevorach K 2.—, Žaneta Štern K 2.—, Rika Hasson K 3.—, Zoladinja Abram K 18.—, M. Schor K 10.—, Gustav Seidemann kruna 5.—. K 40.—

Bos. Petrovoselo. Po Ignatzu Rosenspitzu: Béla Fischer K 10.—. K 50.—

Zaposjed. zemlje, garnizoni i bojište.*Opći darovi.*

Šikloš. Po Jizchaku Abinnun; Maorizio Finzi, Sarajevo kod karata K 8.—, sakupljeno u veselom društvu K 30.20, pomirenje sa Leačom K 8.—. K 46'20

Hebreske škole.

Šikloš. Po Jizchaku Abinunu: Dr. Samuel Trakovits, Pecs K 21.—, Hugo Singer, Banjaluka K 20.—, u krugu kolega Šikloš K 47'50. K 88'50

Maslinova drva.

Šikloš. Sakupio Albert Ozmo u kavani „Kristal“ u Pešti za gaj palih junaka; Albert Katalan K 20.—, Jaques Katalan K 10.—, Rosi D. Baruch Sarajevo K 10.—, Albert Ozmo K 10.—. Po Jizchaku Abinnu: Isidor I. Musafija na dr. Isak Tajtacak K 100.—, Ernst Paulus Sarajevo na ime Moritz Poljokan K 100.—, David Danon Gračanica na ime Isak J. A. Danon K 59.—, dr. Samuel Frankovits Pecs na Isidor H. Finzi K 20.—, Alberto Finzi na ime Isidor H. Finzi K 20.—, Baruch Zadik jr. Bjelina K 20.—, Na ime David H. Finzi daruju, Ješua Israel Sarajevo K 10.—, Avram Papo Bjelina K 10.—, David Dajon K 10.—, dr. Neuer, Sarajevo K 10.— i Rudolf Grof Bigojno K 10.—, Na ime zast. Albert Altarac daruju Isak Gaon Travnik K 10.—, Jakob Papo Sarajevo K 10.—, Ing. Silvio Finzi Sarajevo K 10.—, Viktor Finzi Spljet K 10.—, Ina Salom Travnik K 10.—. K 460.—

Bojište. Robert Singer 2 drva na ime dr. Hoseje Jacobi u gaju istoga kruna 20.—. K 20.—

K 480.—

Pomoć Palestini.

Bojište. Zadik Pijade K 20. K 20.—

Pregled.

Unišlo je dakle:

iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 1452'68
iz Bosne i Hercegovine . . . K 1.023'80
a sa bojišta, iz garnizona i zaposjednutih zemalja . . . K 634'70

Ukupno K 3111'18

Iz uredništva i uprave. Nova adresa

uprave i uredništva glasi do daljnjega: Lav. Stern Zagreb, Draškovićeva ulica 36. l. kat.

Novac za list i Ž. n. f. neka se svakako šalje samo na „Banku za trgovinu obrt i industriju d. d. Zagreb“ uz naznaku svrhe na kuponu.

Molimo sve pretplatnike, da nam jave ako ne dobivaju uredno list, a one pretplatnike, kojima je pretplata istekla, molimo da pretplatu obnove.

židovskoga!“, Trebalo je da se sastane „najbolje“ Židovsko „društvo“, da na ovakav način „manifestira“ svoje „izraelitstvo“ To ćemo si morati dobro zapamtiti. Između „društva“, što odiše ovakovim „duhom“ i nas svijesnih Židova, ne može biti suradnje i kompromisa. Ne varajmo se, da su ono ipak Židovi, da ih njihovo „izraelitstvo“ „društvo“ ipak veže sa židovstvom, da su prikazali židovske talente i podigli ili barem htjeli podići židovski ugled.

Ne varajmo se, da ćemo ih kooperacijom možda s vremenom predobiti. Ove i ovakove ne ćemo i ne možemo predobiti dok s njima paktiramo, njih možemo eventualno predobiti samo, ako im uvijek kažemo istinu u lice, ako prstom upremo u ove javne škandale, ako im pokažemo zdravo-židovske zube. Ako s njima kooperiramo, ošugavit će nas — u židovskom smislu; ne ćemo mi njih popraviti, nego će oni nas pokvariti. Ta već djeca uče i znadu, da ne valja držati trule uz zdrave jabuke, jer jedna trula jabuka pokvari stotinu zdravih.

Neka nam se ne kaže, da smo preoštri u našim izvodima, da tu nije bilo zlonamjerne, za svijesne Židove uvredljive

tendense oko sastava nežidovskog programa, da je sve to tek slučaj. Nije i ne može biti slučaj. Ne može biti slučaj, da kod tako obilnog programa, kraj tolikih točaka, kroz 3½ sata ne dodje do riječi nijedan židovski autor (malu Maju ne ćemo ovamo brojiti) nijedan židovski motiv. Židovski su umjetnici stvorili toliko i takovih djela, da je Židovima nemoguće sastaviti tolik program bez ijednog židovskog reprezentanta — slučajno. Takov se čisto nežidovski program može složiti samo onda, ako se vrlo oprezno bira i principijelno eliminira sve židovsko, a u tom je postupku naših tzv. »boljih« krugova golem izazov za nas. Izazov je to, na koji ćemo drugom zgodom reagirati oštro na licu mjesta.

Ili je može biti taj i takav program složen, da se ugodi odbornici, koja se tek nedavno pokrstila? Ne samo, da ta odbornica nije imala toliko takta, da istupi iz društva, u koje više ne spada, nego odbor upozoren na to — nije našao potrebnim da je isključi. Odbor stoji na stanovištu, da pokrštenje Židovki nije zapreka, da ostanu i dalje članicama i odbornicama jednodnoga barem po imenu izraelitstva. To je moral naših »najboljih« krugova. Taj

je »moral« užasno opasan po našu mladež koja mora da diše u tom mešumedišćkom zraku. Taj mešumedišćki duh moramo oštro i bezobzirno pobijati, makar još kako ozlovoljili stanovite kapitalističke krugove koji su upravo protektori toga mešumedišćma. Mi ne smijemo uzimati obzira na kapitalnu snagu tih ljudi, mi ne trebamo njihov kapital, ako unaša trulež u naše židovsko društvo. Bolje da ostanemo siromašno, nu zdravo i čestito židovsko društvo, nego da se poslužimo kapitalom, koji širi naš mešumedišćki »moral« i time potkapa temelje našem židovstvu.

Bilo je vrijeme, da otvoreno prikazemo trulež, što se širi i šepiri u stanovitim zagrebačkim »izraelitskim« krugovima, vrijeme je, da se taj trulež energično pobija i liječi. Neka se medju nama bistri i čisti. Mi ćemo nastaviti raditi u tom smjeru, dokle god ne vidimo znakove ozdravljenja našega društva.

Darujte za evakuirce iz Palestine!

PAZI I DOBRO ČITAJ !!!

Tko želi sačuvati svoje zdravlje neka puši samo cigaretni papir

„GOLUB“

jer je „Golub“ najbolji papir sadašnjosti i jedini domaći proizvod.

Proizvod je „Prve hrv. tvornice cigaretnog papira“ Zagreb, koja tvornica zaposluje redovito 200 domaćih radnika.

Dobije se u svakoj trafici.

Josip Engelsrath

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Najveće skladište dragulja, zlata, srebra i satova uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište kina srebrene robe iz najboljih tvornic.

Ilustrovani cjenici na zahtjev badava i franko.

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje, biser, briljante, satove, antikvitete, novac uz najviše cijene.

Vlastita radionica za umjetno izradjene novoradnje i popravke zlatnih i srebrenih predmeta brzo i jeftino.

Josip Engelsrath

BOJE

sve vrsti, za bojadisanje platnene i pamučne robe dobivaju se nepatvorene na veliko i na malo samo u bojadisaonici **Vilima Grünwalda u Koprivnici.**

Razašiljem samo po vlastitoj bojadisaonici iskušane boje. Cijena po omotu K 2.—

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. — ZAGREB — Jelačićev trg 4.

Dionička glavnica K 3.000.000 — Pričuve K 700.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske, i žrijebane vrijednosne papire, daje predujmove na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke proti gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

ALEM

je Orijentalni prašak za zube, njegova je sastavina takova, da čini ono što je zubima podesno. Daje svježi dah iz ustiju zapriječuje krvarenje zubiju štiti zube od boli. Zaprečuje da zubi postanu šuplji. Čini zube bijele i zdrave. Od velike je desinfekcione snage, te vas štiti od bolesti. A što je najvažnije, neugodan dah iz ustiju odmah odstranjuje i tako omogućiti svakom da ima lijepu bijele i zdrave zube te miomiris u ustima.

Cijena originalne kutije K 1-50.

Glavno skladište

Nobilior Drogeria Zagreb

Ilica 34.

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

PREVOZE ROBE I POKUĆSTVA U
GRADU I IZVAN GRADA PREUZIMA

JOSIP MÜNZER

Jurišićeva ulica broj 20.

TELEFON 4-28. 21-95.

OBAVLJA SVAKI PREVOZ POKU-
ĆSTVA I ROBE NAJSAVJESNIJE I
NAJJEFTINIJE.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavnica: - u Zagrebu. - Pričuve: -
K 10,000.000.— K 17,000.000.—OODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n/S., Cirkvenica, Delnice,
Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka,
Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovec,
Virovitica, Vukovar, Zemun.

ISPOSTAVE: Požega, Osijek donji grad, Vinica.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun.
Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ -tne založnicekoje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost
i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira,
zlatnog, srebrenog te papirnato novca, unovčuje ku-
pone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove
i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju i akreditiva
na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje naj-
kulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Pre-
uzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno.
Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima
u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pre-
tince Safe-pohrane.Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije.
Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimlje uz najpovoljnije uka-
maćenje na uložne knjižice ili
na tekući račun, te ih bez ob-
zira na postojeće ili buduće usta-
nove moratorija isplaćuje.Svi u bankovnu struku zasjecajući
poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.

Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavnica 134 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel.

Eskomptira mjenice i de-
vize.Prima novac na ukamaćenje
na uložne knjižice, doznačnice ili
tekući račun, te doznačuje is-
plaćivanja na sva tržišta tu i
inozemstva.Izdaje kreditna pisma na tu
i inozemstvo.

Odio za šumske polove.

Podržaje vlastite pilane za
proizvodnju svih vrsti hrastove i
bukove rezane građje.Podržaje ljustionu za proiz-
vodnju paccona.Preuzima u pohranu vrijed-
nosne papire i stavlja stranka-
ma na uporabu posebno ure-
đene blagajne (Safe-Depot)
pod ključem same stranke i su-
zatorom zavoda uz umjerenu
pristo bu.Proizvodnja exportnesklade
i drva za gorenje na veliko
i t. d.

Financira šumske polove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne
papire.Kupuje i prodaje inozemni
kovani i papirni novac.Isplaćuje predjmove na za-
log vrijednosnih papira.Unovčuje kupone te izžre-
bane papire i srećke.Prodaje na obročno otplatu
srećke svake vrsti po jedan ili
po više komada prema izboru

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed,
a u većim gradovima i na najam-
ne kuće Hipotekarne zajmove
na amortizaciju.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji.

Javno skladište: u Zagrebu.

kupca s bezodvlačnim pravom
igre.Prodaje vlastite 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ založ-
nice koje su pupilarno sigurne,
sposobne za svake vrsti jamče-
vine, kao i za vojno-ženidbene
jamčevine, te su vrlo podesne
za korisnosno ulaganje prišted-
nja. Obavlja besplatno evidencu
žrebanja srećaka i drugih žre-
banju podvrženih papira.